

Fremsat den 31. marts 2020 af social- og indenrigsministeren (Astrid Krag)

Forslag

til

Lov om ændring af forældreansvarsloven

(Forældremyndighed, barnets bopæl og samvær for forældre, der er dømt for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser)

§ 1

I forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 776 af 7. august 2019, foretages følgende ændring:

1. I § 4 a, stk. 1, ændres »en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for incest, jf. § 210 i straffeloven, en seksualforbrydelse, jf. 24. kapitel i straffeloven, dog undtaget overtrædelser omfattet af § 228 i straffeloven, manddrab, jf. § 237 i straffeloven, grov vold, jf. §§ 245 og 246 i straffeloven, omskæring af kvinder, jf. § 245 a i straffeloven, eller menneskehandel, jf. § 262 a i straffeloven« til: »dømt til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller § 69 eller til forvaring efter straffelovens § 70 for overtrædelse af straffelovens §§ 101 a, 114, 114 a, 114 b, 114 c, 114 d, 114

e, 114 f, 114 g, 114 h, § 114 i, § 114 j, § 136, stk. 2, § 136, stk. 3, for så vidt angår billigelse af handlinger omfattet af straffelovens §§ 114-114 j, § 210, kapitel 24 bortset fra § 228, §§ 237, 245, 245 a, 246 eller 262 a«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2020.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Gældende ret
 - 2.1.1. Kriteriet bedst for barnet
 - 2.1.2. Anvendelse af formodningsreglen i § 4 a
 - 2.1.3. Behandlingen af sager om forældreansvar
 - 2.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser
 - 2.3. Den foreslåede ordning
3. Forholdet til Danmarks internationale forpligtelser
4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Miljømæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Børn har ret til omsorg og tryghed. Forældrene spiller en afgørende rolle for, at dette bliver virkelighed for det enkelte barn. Det fremgår derfor af forældreansvarsloven, at forældremyndighedsindehaveren skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om barnets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov.

Afgørelser efter forældreansvarsloven om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær og anden kontakt skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Hensynet til at beskytte barnet mod radikaliserings og ekstremisme er blandt de elementer, der indgår i vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, når det er relevant.

Endvidere skal Familieretshuset og familieretten, når der træffes en afgørelse efter forældreansvarsloven, have fokus på, at afgørelsen skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare.

Som supplement til bestemmelsen om barnets bedste indeholder forældreansvarsloven en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt ubetinget fængselsstraf for personfarlig kriminalitet af grovere karakter såsom manddrab, seksualforbrydelser eller grov vold, ikke mod den anden forælders ønske har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.

Der opstår uanset disse generelle principper for beskyttelsen af barnet fra tid til anden tvivl om, hvorvidt en konkret afgørelse i en sag er truffet af hensyn til barnet eller af hensyn til den pågældende forælder.

Med henblik på i højere grad at sikre beskyttelsen af barnet foreslås det med lovforslaget, at den allerede gældende formodningsregel i forældreansvarsloven udvides til også at omfatte en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er dømt for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser, ikke har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.

Med forslaget styrkes den allerede eksisterende beskyttelse af børn mod radikaliserings og ekstremisme ved at etablere adgang til i videst muligt omfang at afskære kontakten mellem forældre, der er dømt for overtrædelse af terrorbestemmelserne, og deres børn, hvis den anden forælder ønsker det.

Formodningen kan fraviges, hvis det på baggrund af en konkret og dybdegående vurdering findes at være det bedste for det enkelte barn. Forslaget sikrer således, at der i forældreansvarssager ikke opstår tvivl om, at hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse altid sættes over andre hensyn, herunder over hensynet til en forælder, der er dømt for overtrædelse af terrorbestemmelserne.

Forslaget indgår i de initiativer, der skal sikre, at børn i Danmark ikke vokser op i radikaliserede miljøer, som regeringen præsenterede den 16. januar 2020.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Gældende ret

2.1.1. Kriteriet bedst for barnet

Forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 776 af 7. august 2019, vedrører navnlig spørgsmål om forældremynd-

dighed, barnets bopæl, samvær og anden kontakt. Dette betegnes under ét som sager om forældreansvar.

Afgørelser efter forældreansvarsloven skal efter lovens § 4 træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Ved vurderingen af barnets bedste foretages altid en helhedsvurdering, hvor der skal tages hensyn til alle relevante forhold. Hensynet til at beskytte barnet mod radikaliserings og ekstremisme er blandt de elementer, der indgår i vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, når det er relevant.

Efter bestemmelsen skal Familieretshuset og familieretten endvidere have fokus på, at afgørelser efter forældreansvarsloven skal medvirke til at sikre barnets trivsel og på at beskytte barnet mod vold og anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at være vidne til vold.

Kriteriet ”bedst for barnet” skal til enhver tid tolkes som den bedst tænkelige løsning for det enkelte barn, og vurderingen af barnets bedste skal altid foretages ud fra en individuel vurdering af det enkelte barns forhold. Vurderingen bygger på oplysninger om barnet, herunder oplysninger fra eventuelle børnesagkyndige undersøgelser og sagkyndige erklæringer, og på barnets perspektiv og egne synspunkter alt efter barnets alder og modenhed. Der henvises til §§ 33 og 34 i forældreansvarsloven.

Ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal der tages hensyn til hovedprincipperne i forældreansvarsloven om, at et barn har ret til to forældre, og at forældrene skal tage ansvar for barnet, dels ved at drage omsorg for barnet, dels ved at samarbejde om væsentlige beslutninger vedrørende barnet. Forældreansvarsloven bygger således generelt på en formodning om, at det er bedst for barnet at have kontakt med begge forældre. Der skal dog altid foretages en konkret vurdering af barnets bedste i den enkelte sag.

En forældremyndighedsindehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om barnets personlige forhold ud fra barnets interesser og behov. Har forældrene fælles forældremyndighed, kræver væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold enighed mellem forældrene. Den forælder, som barnet har bopæl hos, kan selvstændigt træffe afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv, herunder hvor i landet bopælen skal være. Der henvises til §§ 2 og 3 i forældreansvarsloven.

Som supplement til bestemmelsen om barnets bedste indeholder § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt ubetinget fængselsstraf for personfarlig kriminalitet af grovere karakter såsom manddrab, seksualforbrydelser eller grov vold, ikke mod den anden forælders ønske har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder. Dette gælder uanset, om det strafbare forhold er begået mod egne børn, øvrige familiemedlemmer eller andre.

§ 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven omfatter også situationer, hvor en forælder er dømt efter de nævnte strafbestem-

melser, men idømt anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven. Disse bestemmelser omfatter navnlig dom til forvaring og anbringelse, når den dømte er frifundet for straf i medfør af § 16 i straffeloven på grund af utilregnelighed på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed.

§ 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven omfatter også dom for forsøg, jf. § 21 i straffeloven, eller medvirken, jf. § 23 i straffeloven, til de nævnte straffelovsovertrædelser.

Bestemmelsen i § 4 a finder tilsvarende anvendelse, hvis en forælder ved en straffedom afsagt af domstolene i Grønland eller på Færøerne eller ved en udenlandsk straffedom er idømt ubetinget fængsel eller en retsfølge svarende til retsfølger omfattet af §§ 68-70 i straffeloven for handlinger med tilsvarende gemingsindhold som i de straffelovsbestemmelser, der er nævnt i § 4 a, stk. 1. Der tages dog ikke hensyn til en udenlandsk straffedom, hvis anerkendelse af dommen vil være åbenbart uforenelig med grundlæggende danske retsprincipper (ordre public), f.eks. fordi den dømte ikke har haft mulighed for at forsvare sig i sagen.

Straf for kriminalitet, navnlig personfarlig kriminalitet, der ikke er omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven, indgår i vurderingen af, hvad der er bedst for barnet. Tilsvarende gælder, hvis en forælder ikke er idømt ubetinget fængselsstraf m.v., men eksempelvis betinget frihedsstraf eller bøde, for kriminalitet omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven. Endvidere finder § 4 a ikke anvendelse på handlinger foretaget i udlandet uden at være strafbare der. Disse straffelovsovertrædelser og handlinger vil imidlertid kunne indgå i vurderingen af, hvad der er bedst for barnet efter § 4 i forældreansvarsloven. Kriminalitet har dog kun betydning, hvis der er tale om handlinger, der skaber tvivl om, hvorvidt den pågældende er egnet til at drage omsorg for et barn, herunder beskytte barnet mod radikaliserings og ekstremisme. Det er navnlig tilfældet ved kriminalitet, der direkte eller indirekte er rettet mod at skade andre mennesker, eller ved strafbar billigelse af terrorisme og vold m.v.

Formålet med § 4 a i forældreansvarsloven er således at sikre, at der i forældreansvarssager ikke opstår tvivl om, at hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse altid sættes over andre hensyn, herunder over hensynet til en forælder, der er dømt for at have begået de nævnte straffelovsovertrædelser.

2.1.2. Anvendelse af formodningsreglen i § 4 a

§ 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven indeholder som nævnt en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt ubetinget fængselsstraf for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, ikke mod den anden forælders ønske har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.

Efter bestemmelsen finder denne formodningsregel ikke anvendelse, hvis det er bedst for barnet, at den dømte forælder har forældremyndighed over barnet, eller at barnet har bo-

pæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder. Der er tale om en snæver undtagelse, der alene finder anvendelse, hvis det efter en konkret og dybdegående vurdering findes at være det bedste for det enkelte barn.

I vurderingen af, hvad der er til barnets bedste i sager omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven, skal først og fremmest indgå barnets relation til den pågældende forælder og barnets interesse i at have kontakt med denne. Hensynet til den dømte forælder kan aldrig føre til, at der træffes en afgørelse, som ikke vurderes at være til barnets bedste.

I vurderingen af barnets bedste skal endvidere indgå den nærmere karakter af forbrydelsen og omstændighederne omkring forbrydelsen samt den tid, der er forløbet, siden forbrydelsen blev begået. Det forhold, at der foreligger særlige omstændigheder, såsom at forælderen var meget ung, da forbrydelsen blev begået, eller at der er gået lang tid siden forælders løsladelse fra strafafsoning, kan ikke i sig selv føre til, at undtagelsen finder anvendelse. Sådanne forhold kan dog være relevante for den samlede vurdering af barnets bedste, herunder bl.a. vurderingen af forælders aktuelle evne til at drage omsorg for barnet og af risikoen for, at barnet i sin opvækst udsættes for radikaliserings og ekstremisme.

Det vil indgå med vægt i vurderingen af, om samvær m.v. ikke vil være til barnets bedste, hvis forældrenes samlivsophævelse og/eller den aktuelle forældreansvarssag helt eller delvist blev udløst af den ene forælders kriminalitet. Ligeledes kan det være relevant for vurderingen, hvis forældrene har opretholdt samlivet i en længere periode, hvor den anden forælder har været vidende om kriminaliteten, og det ikke har givet anledning til bekymring for den dømte forælders omsorgsevne. Der skal dog i denne sammenhæng være fokus på forældrenes relation til hinanden, herunder om den ene forælder har været tilbageholdende med at opløse samlivsforholdet og/eller rejse en forældreansvarssag f.eks. på grund af frygt for den anden forælder.

I vurderingen af barnets bedste skal også inddrages de forhold, der er lagt vægt på i straffedommen. Særligt grovheden af forbrydelsen og betydningen heraf for strafudmålingen, herunder om retten har fundet, at der forelå formildende eller skærpnde omstændigheder, kan have betydning for vurderingen af barnets bedste. Det skal samtidigt undersøges, om dommen indeholder oplysninger i relation til forældreansvarslovens fokus på forældrenes pligt til at skærme barnet mod vold og anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder om den pågældende forælders deltagelse i de kriminelle aktiviteter har kunnet udsætte barnet for skade eller fare.

Vurderingen af barnets bedste, barnets trivsel og beskyttelsen af barnet skal i sager omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven være baseret på en dybdegående og tværfaglig undersøgelse. Der skal foretages en børnesagkyndig undersøgelse og som klart udgangspunkt ligeledes en belysning af forælders personlige egenskaber og evne til at drage omsorg

for barnet. Det vil i de fleste sager endvidere være relevant at indhente oplysninger efter bestemmelserne herom i kapitel 10 i lov om Familieretshuset, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019 (Familieretshusloven), fra den kommune, der er forpligtet til at yde støtte til barnet efter lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 798 af 7. august 2019 med senere ændringer (serviceloven).

Der skal som led i oplysningen af sagen som udgangspunkt også afholdes en børnesamtale. Barnets egne synspunkter skal tillægges vægt alt efter barnets alder og modenhed. Det skal dog understreges, at barnets synspunkter ikke kan stå alene, da der kan være situationer, hvor barnet ikke kan overskue konsekvenserne af sine udtalelser.

Endelig tages der ved afgørelsen også hensyn til, hvilke forhold efter forældreansvarsloven den enkelte sag drejer sig om. Der kan således efter en konkret vurdering være situationer, hvor der ikke er noget til hinder for at bestemme, at et barn har samvær med en forælder, der er dømt for overtrædelse af straffelovsbestemmelser, der er omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven, men at den pågældende forælder ikke har del i forældremyndigheden over barnet. Det er en forudsætning, at denne løsning i den konkrete situation anses for bedst for barnet.

Undtagelsesbestemmelsen er også relevant, hvis begge forældre er dømt for kriminalitet omfattet af § 4 a, stk. 1.

Ved afgørelserne om undtagelse fra formodningsreglen i § 4 a i forældreansvarsloven skal det sikres, at Danmarks forpligtelser i forhold til barnets bedste og retten til familieliv efter FN's konvention om barnets rettigheder og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention overholdes. Der henvises til punkt 3.

I sager omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven vil det normalt være familieretten, der træffer afgørelse, fordi forælders kriminalitet som oftest vil medføre, at der er tale om en kompleks sag, jf. § 7 i Familieretshusloven. Der henvises til punkt 2.1.3.

2.1.3. Behandlingen af sager om forældreansvar

Afgørelse om forældremyndighed træffes efter kapitel 2 i forældreansvarsloven. Det fremgår af lovens § 11, at hvis forældre med fælles forældremyndighed ikke er enige om forældremyndigheden, kan der træffes afgørelse om, hvorvidt den fælles forældremyndighed skal fortsætte, eller om en af dem skal have forældremyndigheden alene. Den fælles forældremyndighed kan kun ophæves, hvis der er holdpunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste. Dette gælder dog ikke i sager omfattet af lovens § 4 a.

Efter lovens § 14, stk. 1, kan der træffes afgørelse om, at der skal være fælles forældremyndighed, eller at forældremyndigheden skal overføres fra den ene forælder til den anden. Endvidere kan der efter lovens §§ 15 og 15 a træffes afgørelse om forældremyndighed efter en forælders død.

Efter § 13, stk. 2, i forældreansvarsloven kan forældremyndigheden ved aftale godkendt af Familieretshuset eller familieretten overføres til tredjemand.

Afgørelse om barnets bopæl træffes efter kapitel 3 i forældreansvarsloven. Det fremgår af lovens § 17, stk. 1, at hvis forældre, der har fælles forældremyndighed, ikke er enige om barnets bopæl, kan der træffes afgørelse om, hos hvilken forælder barnet har bopæl.

Afgørelse om samvær og anden kontakt træffes efter kapitel 4 i forældreansvarsloven. Hvis der er uenighed om omfanget og udøvelsen af samvær, kan der efter lovens § 21 træffes afgørelse herom, og efter lovens § 22 kan der træffes afgørelse om anden kontakt end samvær mellem barnet og en forælder.

Efter § 20 i forældreansvarsloven kan der fastsættes samvær eller anden kontakt med barnets nærmeste pårørende, som barnet er knyttet til. Endvidere kan der efter lovens § 20 a fastsættes samvær eller anden form for kontakt med barnets oprindelige slægtninge, hvis barnet er adopteret.

Endelig indeholder forældreansvarsloven i kapitel 5 bestemmelser om midlertidige afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær og anden kontakt under behandlingen af en sag efter forældreansvarsloven.

Er indehaveren eller begge indehavere af forældremyndigheden forhindret i at træffe bestemmelse om barnets personlige forhold, skal der efter § 28 i forældreansvarsloven træffes afgørelse om, hvem forældremyndigheden skal tilkomme, så længe forhindringen varer. Endelig kan der efter lovens § 27 træffes en midlertidig afgørelse om forældremyndighed, hvis forældrene har fælles forældremyndighed, og der er risiko for, at barnet bortføres ud af landet.

De nævnte sager efter forældreansvarsloven vedrører hovedsageligt situationer, hvor forældre er uenige om forældremyndigheden over deres børn, om barnets bopæl, om samvær eller om anden kontakt, og en forælder anmoder om, at der træffes en afgørelse herom.

Sager efter forældreansvarsloven er dog ikke altid uenighedssager. I sager om udpegning af en forældremyndighedsindehaver efter en forælders død eller om udpegning af en midlertidig forældremyndighedsindehaver efter § 28 i forældreansvarsloven er der ofte kun én ansøger. Denne ansøger udpeges som forældremyndighedsindehaver, hvis det er til barnets bedste. Tilsvarende er der ikke tale om en uenighedssag, hvis forældrene er enige om at overføre forældremyndigheden til tredjemand, der er indforstået med at få forældremyndigheden. En sådan aftale godkendes, hvis den er til barnets bedste.

Det følger af bestemmelserne i kapitel 2 og 8-10 i Familieretshusetloven, at familieretten træffer afgørelse i alle sager om forældremyndighed og barnets bopæl og i sager om samvær, hvor afgørelsen har indgribende betydning for barnet. Familieretshuset træffer afgørelse i de øvrige samvær-

ssager. Midlertidige afgørelser i sager efter forældreansvarsloven træffes af den myndighed, der behandler sagen, dvs. af enten Familieretshuset eller familieretten. Midlertidige afgørelser om forældremyndighed efter § 28 i forældreansvarsloven træffes dog alene af Familieretshuset, og midlertidige afgørelser om forældremyndighed efter lovens § 27 træffes af social- og indenrigsministeren.

Familieretshusets afgørelser efter forældreansvarsloven kan efter § 39 i Familieretshusetloven indbringes for familieretten til prøvelse.

Uanset om en afgørelse om forældreansvar træffes af Familieretshuset eller familieretten, er det Familieretshuset, der efter §§ 26 og 32 i Familieretshusetloven varetager oplysningen af sagen. Til brug for sagsoplysningen har Familieretshuset efter § 4 a, stk. 2, i forældreansvarsloven mulighed for at indhente relevante oplysninger om straffedomme fra Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret), hvis der foreligger mistanke om, at en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf m.v. for kriminalitet omfattet af § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven. Mistanken vil i de fleste tilfælde basere sig på udtalelser fra den anden forælder. Mistanken kan dog også bygge på oplysninger, som Familieretshuset modtager fra andre myndigheder, herunder de sociale myndigheder.

De nærmere regler om indhentning af oplysninger fra Kriminalregisteret findes i bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret) (Kriminalregisterbekendtgørelsen), jf. bekendtgørelse nr. 881 af 4. juli 2014.

Efter artikel 6 og 10 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679/EU om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (databeskyttelsesforordningen) samt § 8, stk. 2, nr. 2 og 3, i lov nr. 502 af 23. maj 2018 om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesloven) er indhentning og videregivelse af oplysninger om strafbare forhold lovlig, når behandlingen er nødvendig for at overholde en retlig forpligtelse eller for at beskytte de involverede personers vitale interesser. Medlemsstaterne har mulighed for at indføre mere specifikke bestemmelser for at tilpasse anvendelsen af artikel 6. Indhentning af oplysninger om strafbare forhold er nødvendig for Familieretshusets varetagelse af opgaver efter § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven, og bestemmelsens stk. 2 er derfor i overensstemmelse med databeskyttelseslovgivningen og falder inden for rammerne af det nationale råderum efter forordningens artikel 6.

Kriminalregisterbekendtgørelsen indeholder bl.a. regler om, hvornår oplysninger slettes fra Kriminalregisteret. Dette indebærer, at der vil kunne være situationer, hvor der er mistanke om, at en forælder har begået kriminalitet omfattet af § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven, men hvor oplysninger-

ne grundet slettereglerne i bekendtgørelsen ikke længere fremgår af Kriminalregisteret. I sådanne situationer vil Familieretshuset ikke kunne oplyse den del af sagen, der vedrører kriminalitet, ved indhentning af oplysninger fra Kriminalregisteret. I så fald beror det på en konkret vurdering, hvordan Familieretshuset skal oplyse sagen.

2.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

Forældreansvarslovens regler om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær og anden kontakt skal administreres, så afgørelser efter forældreansvarsloven afspejler den bedst mulige løsning for hvert enkelt barn, herunder i relation til at beskytte barnet mod radikalisering og ekstremisme. Der er således efter de gældende regler fokus på, at afgørelser efter loven skal være bedst for barnet.

Den generelle bestemmelse i § 4 i forældreansvarsloven om, at afgørelser efter loven skal være til barnets bedste, suppleres af bestemmelsen i lovens § 4 a, stk. 1, hvorefter at der er en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt ubetinget fængselsstraf for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, såsom manddrab, seksualforbrydelser eller grov vold, ikke har forældremyndighed over et barn, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.

Formålet med bestemmelsen er at sikre, at der ikke opstår tvivl om muligheden for at beskytte barnet og forpligtelsen til at sætte barnets bedste højest i sager efter forældreansvarsloven, når en forælder er idømt ubetinget fængsel for personfarlig kriminalitet af grovere karakter.

Social- og Indenrigsministeriet finder, at bestemmelsens anvendelsesområde bør udvides til også at omfatte situationer, hvor en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf m.v. for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser. Det drejer sig om bestemmelser i straffelovens kapitel 12 om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed, kapitel 13 om forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme m.v. og kapitel 15 om forbrydelser mod den offentlige orden og fred. Der bør således være en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt straf efter de pågældende bestemmelser i straffeloven, ikke har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.

Begrundelsen for dette forslag om at udvide anvendelsesområdet for formodningsreglen er, at der er tale om straf for handlinger, der direkte eller indirekte er rettet mod at skade andre mennesker, eller straf for at billige sådanne handlinger. De omhandlede handlinger skaber i lighed med de handlinger, der er omfattet af den gældende formodningsregel, tvivl om, hvorvidt den pågældende forælder er egnet til at drage omsorg for et barn, herunder beskytte barnet mod radikalisering og ekstremisme, og dermed om det er bedst for barnet at have kontakt med den pågældende forælder.

Med forslaget styrkes den allerede eksisterende beskyttelse af børn mod radikalisering og ekstremisme i sager efter forældreansvarsloven.

Henset til, at § 4 a, stk. 1, i relation til fængselsstraf alene omfatter ubetinget fængselsstraf, bør det præciseres, at bestemmelsen i relation til retsfølger efter §§ 68-70 i straffeloven alene omfatter dom til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller § 69 eller til forvaring efter straffelovens § 70, dvs. retsfølger der medfører frihedsberøvelse. Der henvises til, at det fremgår af forarbejderne til § 4 a, at grovheden af de handlinger, der er omfattet af § 4 a, understreges ved, at bestemmelsen alene skal finde anvendelse ved ubetinget fængselsstraf eller ved dom til en anden retsfølge efter straffelovens §§ 68-70, der omfatter forvaring og andre foranstaltninger, herunder anbringelse i institution. Det var således ikke hensigten, at bestemmelsen skulle omfatte retsfølger, der ikke medfører frihedsberøvelse.

2.3. Den foreslåede ordning

Forslaget om at udvide formodningsreglen i § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven til også at omfatte straf for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser foreslås gennemført ved indsættelsen af henvisninger til de pågældende straffelovsbestemmelser i § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven.

Det foreslås nærmere, at anvendelsesområdet for § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven udvides til også at omfatte forældre, der er idømt ubetinget straf m.v. for overtrædelse af terrorbestemmelserne i straffelovens kapitel 12 i straffeloven om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed, kapitel 13 om forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme m.v. og kapitel 15 om forbrydelser mod den offentlige orden og fred. Det drejer sig om § 101 a i straffeloven om tilslutning til fjendtlig væbnet styrke i udlandet og om §§ 114-114 j i straffeloven om at begå terrorisme, at yde støtte til terrorisme, at hverve eller oplære til at begå terrorisme og på anden måde at være involveret i terrorrelaterede aktiviteter. Det drejer sig videre om § 136, stk. 2 og 3, i straffeloven om biliggelse af terrorisme.

Den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for formodningsreglen i § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven vil også omfatte dom for forsøg, jf. § 21 i straffeloven, eller medvirken, jf. § 23 i straffeloven, til de nævnte straffelovsovertrædelser.

I lighed med den gældende formodningsregel vil der også i forhold til den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for formodningsreglen helt undtagelsesvist kunne være situationer, hvor det efter en konkret og dybdegående vurdering findes at være det bedste for det enkelte barn, at barnet har kontakt med en forælder, der er dømt efter de nævnte straffelovsbestemmelser. Der henvises til den ”bedst for barnet”-vurdering, der skal foretages i sager omfattet af den

gældende bestemmelse i § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven.

I vurderingen af barnets bedste inddrages også de forhold, der er lagt vægt på i straffedommen, navnlig grovheden af forbrydelsen, og om der forelå formildende eller skærpende omstændigheder. I forhold til forældre, der er dømt for overtrædelse af terrorbestemmelserne, skal der særligt være fokus på, om dommen indeholder oplysninger m.v., som har betydning for bedømmelsen af forælders evne til at drage omsorg for barnet og for risikoen for, at barnet i sin opvækst udsættes for radikaliserings- og ekstremisme.

Endelig skal det sikres, at Danmarks forpligtelser i forhold til barnets bedste og retten til familieliv efter FN's konvention om barnets rettigheder og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention overholdes.

Hvis der er mistanke om, at en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf m.v. efter de nævnte straffelovsbestemmelser, vil Familieretshuset efter § 4 a, stk. 2, i forældreansvarsloven kunne indhente relevante oplysninger herom fra Kriminalregisterets afgørelsesdel.

Forslaget om at præcisere anvendelsesområdet for § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven i relation til retsfølger efter §§ 68-70 i straffeloven til kun at omfatte dom til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller § 69 eller til forvaring efter straffelovens § 70 foreslås gennemført ved at ændre § 4 a, stk. 1, i overensstemmelse hermed.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1.

3. Forholdet til Danmarks internationale forpligtelser

Lovforslaget indeholder en betydelig styrkelse af beskyttelsen af et barn i de situationer, hvor en forælder er dømt for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser, idet det tydeliggøres, at alene hensynet til barnets bedste kan tilsige, at der træffes afgørelse om, at den dømte forælder mod den anden forælders ønske har forældremyndighed over barnet, og at barnet har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.

FN's konvention om barnets rettigheder (børnekonventionen) indeholder en regulering af børns rettigheder på alle samfundsområder.

Det fremgår af artikel 19 i børnekonventionen, at deltagerstaterne skal træffe alle passende lovgivningsmæssige, administrative, sociale og uddannelsesmæssige forholdsregler til beskyttelse af barnet mod alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbrug, vanrøgt eller forsømmelig behandling, mishandling eller udnyttelse, herunder seksuelt misbrug, mens barnet er i forældrenes, værgens eller andre personers varetægt.

Det grundlæggende hensyn til barnets bedste fastslås i konventionens artikel 3, stk. 1, hvorefter barnets bedste i alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves

af offentlige eller private institutioner for social velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal være et afgørende hensyn.

Efter konventionens artikel 9, stk. 3, skal deltagerstaterne respektere retten for et barn, der er adskilt fra den ene eller begge forældre, til at opretholde regelmæssig personlig forbindelse og direkte kontakt med begge forældre, undtagen hvis dette strider mod barnets bedste. Denne ret og hensynet til barnets bedste skal ses i sammenhæng med konventionens artikel 19.

Social- og Indenrigsministeriet bemærker hertil, at det med lovforslaget foreslås, at hensynet til barnet og alene hensynet til barnet på baggrund af en konkret vurdering kan begrunde, at der, uanset at en forælder har begået kriminalitet omfattet af § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven, som foreslået ændret ved dette lovforslag, træffes afgørelse om, at denne forælder har forældremyndighed over barnet, eller om, at barnet bor hos eller har samvær eller anden kontakt med denne forælder. Dette er i overensstemmelse med artikel 3, stk. 1, artikel 9, stk. 3, og artikel 19 i børnekonventionen.

Det følger af artikel 8, stk. 1, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), at enhver har ret til respekt for bl.a. sit familieliv. Beskyttelsen efter denne bestemmelse er imidlertid ikke absolut. Der kan således efter bestemmelsens stk. 2 gøres indgreb i de omhandlede rettigheder, hvis indgrebet er foreskrevet ved lov og er nødvendigt i et demokratisk samfund til varetagelse af nærmere bestemte anerkendelsesværdige formål, herunder at beskytte sundheden, sædeligheden eller andres rettigheder og friheder.

Respekt for familieliv omfatter bl.a. ret til at have kontakt med et barn, som man ikke bor sammen med.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i flere familieretlige sager udtalt, at artikel 8 kræver, at de nationale myndigheder skal finde en rimelig balance mellem barnets og forældrenes interesser, og at der i den forbindelse skal lægges særlig vægt på hensynet til barnets bedste.

Den foreslåede ordning indebærer, at der indføres en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt ubetinget fængselsstraf m.v. for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser, ikke har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.

§ 4 a i forældreansvarsloven, som foreslået ændret, indebærer mulighed for indgreb i retten til familieliv efter EMRK artikel 8, stk. 1. Med den foreslåede ændring af § 4 a udvides mulighederne for sådanne indgreb til at omfatte forældre, der er dømt for overtrædelse af andre straffelovsbestemmelser. Den foreslåede ændring er begrundet i hensynet til at beskytte barnet mod en forælder, der på grund af sine handlinger ikke er egnet til at drage omsorg for barnet, herunder beskytte barnet mod radikaliserings- og ekstremisme, således at det er bedst for barnet ikke at have kontakt med

den pågældende forælder. Forslaget varetager derfor anerkendelsesværdige hensyn, der er omfattet af EMRK artikel 8, stk. 2.

Spørgsmålet er herefter, om disse muligheder for indgreb i retten til familieliv går videre, end det er nødvendigt for at opnå det tilsigtede formål, dvs. om indgrebene er proportionale.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i flere familieretlige sager udtalt, at artikel 8 kræver, at de nationale myndigheder skal finde en rimelig balance mellem barnets og forældrenes interesser, og at der i den forbindelse skal lægges særlig vægt på hensynet til barnet bedste, jf. f.eks. sagen *Bronda mod Italien*, dom af 9. juni 1998, præmis 62, og *Sahin mod Tyskland* (Storkammeret), dom af 8. juli 2003, præmis 66.

Efter Social- og Indenrigsministeriets opfattelse sikrer den foreslåede ændring af § 4 a en rimelig balance mellem hensynene til barnets og til forælderen interesser. Ministeriet lægger i den forbindelse vægt på, at der i alle sager omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven skal foretages en konkret vurdering af, om det er til barnets bedste, at den dømte forælder har forældremyndighed over barnet, eller at barnet har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med forælderen. Ved denne vurdering lægges der vægt på barnets relation til den pågældende forælder og barnets interesse i at have kontakt med denne forælder, den nærmere karakter af forbrydelsen og omstændighederne ved den samt den tid, der er forløbet siden forbrydelsen. Der lægges særlig vægt på, om den pågældende forælder er egnet til at drage omsorg for barnet, herunder beskytte barnet mod radikalisering og ekstremisme. En dom omfattet af § 4 a medfører således ikke nødvendigvis, at kontakten mellem barnet og den dømte forælder afbrydes.

Ministeriet lægger endvidere vægt på, at vurderingen af barnets bedste i sager omfattet af § 4 a skal være baseret på en dybdegående og tværfaglig børnesagkyndig undersøgelse, og at der som led i oplysningen af sagen som udgangspunkt også skal afholdes en samtale med barnet. Der tages også hensyn til, hvilke forhold efter forældreansvarsloven den enkelte sag drejer sig om, herunder om der er tale om placering af forældremyndighed eller barnets bopæl mellem forældrene, eller om der er tale om mere indgribende indgreb så som afbrydelse af enhver kontakt mellem barnet og den pågældende forælder.

Endelig lægger ministeriet vægt på, at det fremgår af bemærkningerne til den foreslåede ændring af § 4 a, at det ved administrationen af bestemmelsen skal sikres, at Danmarks forpligtelser i forhold til barnets bedste og retten til familieliv efter børnekonventionen og EMRK.

Det er på denne baggrund ministeriets opfattelse, at indgrebet ikke går videre end nødvendigt for at opnå det tilsigtede formål, og at den foreslåede ordning kan gennemføres inden for rammerne af EMRK artikel 8.

4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget medfører ikke økonomiske konsekvenser for det offentlige.

Med lovforslaget foreslås indført en forpligtelse for Familieretshuset til at søge oplyst, hvorvidt en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf m.v. for overtrædelse af de straffelovsbestemmelser, der er omfattet af den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven, hvis der foreligger en mistanke herom. Familieretshuset kan som udgangspunkt oplyse denne del af sagen ved indhentning af relevante oplysninger fra Kriminalregisteret. Den foreslåede bestemmelse forventes at finde anvendelse i et meget begrænset antal sager. I disse sager vil det skøn, der skal foretages af myndighederne, være enklere end efter gældende ret, idet den foreslåede bestemmelse indeholder en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er omfattet af bestemmelsen, ikke har forældremyndighed m.v. over barnet.

Lovforslaget findes på baggrund af ovenstående samlet set ikke at medføre administrative konsekvenser for det offentlige.

Lovforslaget vurderes ikke at have digitaliseringsrelaterede konsekvenser for det offentlige, da lovforslaget alene indeholder justeringer af allerede eksisterende ordninger.

I relation til principperne for digitaliseringsklar lovgivning opfylder lovforslaget princippet om klare og enkle regler, mens lovforslaget ikke opfylder princippet om automatisk sagsbehandling. Dette skyldes, at det er en skønsmæssig afgørelse, om det er bedst for et barn, at en forælder, der er dømt som beskrevet i den foreslåede ændring af § 4 a, har forældremyndighed over barnet m.v. På grund af muligheden for at indhente oplysninger fra Kriminalregisteret opfylder forslaget princippet om sammenhæng på tværs. De øvrige principper for digitaliseringsklar lovgivning er ikke relevante for lovforslaget.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget medfører ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget medfører ikke nævneværdige administrative konsekvenser for borgerne.

7. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget medfører ikke miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Forslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 16. januar 2020 til den 14. februar 2020 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Aalborg Universitet (Juridisk Institut), Aarhus Universitet (Juridisk Institut), Advokatrådet, Amnesty International, Barnets Tarv Nu, byretterne, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Danner, Danske Advokater, Danske Familieadvokater, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet (Grønland), Dommerfuldmægtigforeningen, Domsto-

lenes Tjenestemandforening, Domstolsstyrelsen, Et barn to forældre, Familieretshuset, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Foreningen Mor, Godfar, Institut for Menneskerettigheder, Kvinderådet, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landsforeningen Børn og Samvær, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Landsforeningen for børn og forældre, Mandecentret, Mødrehjælpen, Red Barnet, Retspolitisk Forening, Retssikkerhedsfonden, Rigsombudsmanden i Grønland, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Unicef Danmark, Vestre Landsret, VIVE og Østre Landsret.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU retten	Forslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær og anden kontakt træffes efter forældreansvarsloven.

Afgørelser efter forældreansvarsloven skal efter lovens § 4 træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Ved vurderingen af barnets bedste foretages altid en helhedsvurdering, hvor der skal tages hensyn til alle relevante forhold. Hensynet til at beskytte barnet mod radikaliserings og ekstremisme er elementer, der indgår i vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, når det er relevant.

Efter bestemmelsen skal Familieretshuset og familieretten endvidere have fokus på, at afgørelser efter forældreansvarsloven skal medvirke til at sikre barnets trivsel og på at beskytte barnet mod vold og anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at være vidne til vold.

Kriteriet ”bedst for barnet” skal til enhver tid tolkes som den bedst tænkelige løsning for det enkelte barn, og vurderingen af barnets bedste skal altid foretages ud fra en individuel vurdering af det enkelte barns forhold. Vurderingen bygger på oplysninger om barnet, herunder oplysninger fra eventuelle børnesagkyndige undersøgelser og sagkyndige erklæringer, og på barnets perspektiv og egne synspunkter alt efter barnets alder og modenhed. Der henvises til §§ 33 og 34 i forældreansvarsloven.

Ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal der tages hensyn til hovedprincipperne i forældreansvarsloven om, at et barn har ret til to forældre, og at forældrene skal tage ansvar for barnet, dels ved at drage omsorg for barnet, dels ved at samarbejde om væsentlige beslutninger vedrørende barnet. Forældreansvarsloven bygger således generelt på en formodning om, at det er bedst for barnet at have kontakt med begge forældre. Der skal dog altid foretages en konkret vurdering af barnets bedste i den enkelte sag.

En forældremyndighedsindehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om barnets personlige forhold ud fra barnets interesser og behov. Har forældrene fælles forældremyndighed, kræver væsentlige beslutninger vedrø-

rende barnets forhold enighed mellem forældrene. Den forælder, som barnet har bopæl hos, kan selvstændigt træffe afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv, herunder hvor i landet bopælen skal være. Der henvises til §§ 2 og 3 i forældreansvarsloven.

Som supplement til bestemmelsen om barnets bedste indeholder § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt ubetinget fængselsstraf m.v. for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, ikke har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med en sådan forælder. Dette gælder uanset, om det strafbare forhold er begået mod egne børn, øvrige familiemedlemmer eller andre.

§ 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven finder anvendelse for forældre, der er dømt efter følgende bestemmelser i straffeloven: § 210 om incest, kapitel 24 om seksualforbrydelser, dog undtaget overtrædelser omfattet af § 228 om ukendskab til foretredtes tilstand eller alder, § 237 om manddrab, §§ 245 og 246 om grov vold, § 245 a om omskæring af kvinder og § 262 a om menneskehandel.

§ 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven omfatter også situationer, hvor en forælder er dømt efter de nævnte strafbestemmelser, men idømt anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven. Disse bestemmelser omfatter navnlig dom til forvaring og anbringelse, når den dømte er frifundet for straf i medfør af § 16 i straffeloven på grund af utilregnelighed på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed.

§ 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven omfatter også dom for forsøg, jf. § 21 i straffeloven, eller medvirken, jf. § 23 i straffeloven, til de nævnte straffelovsovertrædelser.

Bestemmelsen omfatter ikke situationer, hvor forælderen alene er idømt en betinget straf.

Bestemmelsen i § 4 a finder tilsvarende anvendelse, hvis en forælder ved en straffedom afsagt af domstolene i Grønland eller på Færøerne eller ved en udenlandsk straffedom er idømt ubetinget fængsel eller en retsfølge svarende til retsfølger omfattet af §§ 68-70 i straffeloven for handlinger med tilsvarende gerningsindhold som i de straffelovsbestemmelser, der er nævnt i § 4 a, stk. 1. Der tages dog ikke hensyn til en udenlandsk straffedom, hvis anerkendelse af dommen vil være åbenbart uforenelig med grundlæggende danske retsprincipper (ordre public), f.eks. fordi den dømte ikke har haft mulighed for at forsvare sig i sagen. Der henvises til princippet i § 10 a, stk. 3, nr. 3, i straffeloven.

Straf for kriminalitet, navnlig personfarlig kriminalitet, der ikke er omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven, indgår i vurderingen af, hvad der er bedst for barnet. Tilsvarende gælder, hvis en forælder ikke er idømt ubetinget fængselsstraf m.v., men betinget frihedsstraf eller bøde, for kriminalitet omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven. Endvidere finder § 4 a ikke anvendelse på handlinger foretaget i udlandet

uden at være strafbare der. Disse straffelovsovertrædelser og handlinger vil imidlertid indgå i vurderingen af, hvad der er bedst for barnet efter § 4 i forældreansvarsloven. Kriminalitet har dog kun betydning, hvis der er tale om handlinger, der skaber tvivl om, hvorvidt den pågældende er egnet til at drage omsorg for et barn. Det er navnlig tilfældet ved kriminalitet, der direkte eller indirekte er rettet mod at skade andre mennesker.

Formålet med § 4 a i forældreansvarsloven er således at sikre, at der i forældreansvarssager ikke opstår tvivl om, at hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse altid sættes over andre hensyn, herunder over hensynet til en forælder, der er dømt for at have begået de nævnte straffelovsovertrædelser.

Efter § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven finder formodningsreglen ikke anvendelse, hvis det er bedst for barnet, at den dømte forælder har forældremyndighed over barnet, eller at barnet har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder. Der er tale om en snæver undtagelse, der alene finder anvendelse, hvis det efter en konkret og dybdegående vurdering findes at være det bedste for det enkelte barn.

I vurderingen af, hvad der er til barnets bedste i sager omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven, skal først og fremmest indgå barnets relation til den pågældende forælder og barnets interesse i at have kontakt med denne. Hensynet til den dømte forælder kan aldrig føre til, at der træffes en afgørelse, som ikke vurderes at være til barnets bedste.

I vurderingen af barnets bedste skal endvidere indgå den nærmere karakter af forbrydelsen og omstændighederne omkring forbrydelsen samt den tid, der er forløbet, siden forbrydelsen blev begået. Det forhold, at der foreligger særlige omstændigheder, såsom at forælderen var meget ung, da forbrydelsen blev begået, eller at der er gået lang tid siden forældrens løsladelse fra strafafsoning, kan ikke i sig selv føre til, at undtagelsen finder anvendelse. Sådanne forhold kan dog være relevante for den samlede vurdering af barnets bedste, herunder bl.a. vurderingen af forælderen aktuelle evne til at drage omsorg for barnet og af risikoen for, at barnet i sin opvækst udsættes for radikaliserings og ekstremisme.

Det vil indgå med vægt i vurderingen af, at samvær m.v. ikke er til barnets bedste, hvis forældrenes samlivsophævelse og/eller forældreansvarssagen helt eller delvist blev udløst af den ene forælders kriminalitet. Ligeledes kan det være relevant for vurderingen, hvis forældrene har opretholdt samlivet i en længere periode, hvor den anden forælder har været vidende om kriminaliteten, og det ikke har givet anledning til bekymring for den dømte forælders omsorgsevne. Der skal dog i denne sammenhæng være fokus på forældrenes relation til hinanden, herunder om den ene forælder har været tilbageholdende med at opløse samlivsforholdet og/eller rejse en forældreansvarssag f.eks. på grund af frygt for den anden forælder.

I vurderingen af barnets bedste skal også inddrages de forhold, der er lagt vægt på i straffedommen. Særligt grovheden af forbrydelsen og betydningen heraf for strafudmålingen, herunder om retten har fundet, at der forelå formildende eller skærpnde omstændigheder, kan have betydning for vurderingen af barnets bedste. Det skal samtidigt undersøges, om dommen indeholder oplysninger i relation til forældreansvarslovens fokus på forældrenes pligt til at skærme barnet mod vold og anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder om den pågældende forælders deltagelse i de kriminelle aktiviteter har kunnet udsætte barnet for skade eller fare.

Vurderingen af barnets bedste, barnets trivsel og beskyttelsen af barnet skal i sager omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven være baseret på en dybdegående og tværfaglig undersøgelse. Der skal foretages en børnesagkyndig undersøgelse og som klart udgangspunkt ligeledes en belysning af forælderenes personlige egenskaber og evne til at drage omsorg for barnet. Det vil i de fleste sager endvidere være relevant at indhente oplysninger efter bestemmelserne herom i kapitel 10 i Familieretshusloven fra den kommune, der er forpligtet til at yde støtte til barnet efter serviceloven.

Der skal som led i oplysningen af sagen som udgangspunkt også afholdes en børnesamtale. Barnets egne synspunkter skal tillægges vægt alt efter barnets alder og modenhed. Det skal dog understreges, at barnets synspunkter ikke kan stå alene, da der kan være situationer, hvor barnet ikke kan overskue konsekvenserne af sine udtalelser.

Endelig tages der ved afgørelsen også hensyn til, hvilke forhold efter forældreansvarsloven den enkelte sag drejer sig om. Der kan således efter en konkret vurdering være situationer, hvor der ikke er noget til hinder for at bestemme, at et barn har samvær med en forælder, der er dømt for overtrædelse af straffelovsbestemmelser, der er omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven, men at den pågældende forælder ikke har del i forældremyndigheden over barnet. Det er en forudsætning, at denne løsning i den konkrete situation anses for bedst for barnet.

Ved afgørelserne om undtagelse fra formodningsreglen i § 4 a i forældreansvarsloven skal det som anført i de almindelige bemærkninger, punkt 3, sikres, at Danmarks forpligtelser i forhold til barnets bedste og retten til familieliv efter FN's konvention om barnets rettigheder og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention overholdes.

Efter § 4 a, stk. 2, i forældreansvarsloven har Familieretshuset mulighed for at indhente oplysninger om straffedomme fra Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret), hvis der foreligger mistanke om, at en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf m.v. for kriminalitet omfattet af § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven.

Det foreslås, at formodningsreglen i § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven ændres således, at henvisningen til retsfølger efter §§ 68-70 i straffeloven ændres til henvisning til

dom til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller § 69 eller til forvaring efter straffelovens § 70, og at henvisningen til dom for overtrædelse af bestemmelserne om personfarlig kriminalitet af grovere karakter i § 210, 24. kapitel, §§ 237, 245, 245 a, 246, eller 262 a i straffeloven ændres til henvisning til dom for overtrædelse af bestemmelserne om terrorisme og om personfarlig kriminalitet af grovere karakter i §§ 101 a og 114-114 j, § 136, stk. 2 og § 136, stk. 3, for så vidt angår billigelse af handlinger omfattet af straffelovens §§ 114-114 j, § 210, kapitel 24 bortset fra § 228, §§ 237, 245, 245 a, 246 eller 262 a.

Dette indebærer, at bestemmelsens anvendelsesområde udvides til også at omfatte straf for overtrædelse af § 101 a i straffeloven om tilslutning til fjendtlig væbnet styrke i udlandet, §§ 114-114 j i straffeloven om terrorisme m.v. og § 136, stk. 2 og 3, i straffeloven om billigelse af terrorisme.

Udvidelsen foreslås af lovtekniske grunde gennemført ved indsættelsen i § 4 a, stk. 1, af henvisning til de straffelovsbestemmelser, der er omfattet af den foreslåede udvidelse af bestemmelsens anvendelsesområde, sammen med henvisning til de straffelovsbestemmelser, der er omfattet af den gældende bestemmelse i § 4 a, stk. 1.

Den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven omfatter følgende bestemmelser, der alle vedrører terrorhandlinger, der direkte eller indirekte er rettet mod at skade andre mennesker, eller drejer om billigelse af terrorisme:

- § 101 a om forbud mod tilslutning til fjendtlig væbnet styrke i udlandet, som kæmper mod den danske stat.
- § 114 om forbud mod at begå terrorisme.
- § 114 a om forbud mod at begå terrorlignende handlinger omfattet af internationale konventioner.
- § 114 b om forbud mod at yde økonomisk støtte til terrorisme m.v.
- § 114 c om forbud mod hvervning til at begå terrorisme m.v.
- § 114 d om forbud mod oplæring til at begå terrorisme m.v.
- § 114 e om forbud mod at yde støtte til terrorgrupper m.v., f.eks. i form af professionel generel rådgivningsbistand.
- § 114 f om forbud mod at deltage i eller yde væsentlig økonomisk eller anden støtte til grupper m.v., der har til hensigt ved vold f.eks. at fremkalde forstyrrelse af samfundsordenen.
- § 114 g om forbud mod at deltage i ulovlig militær organisation eller gruppe.
- § 114 h om forbud mod spredning af masseødelæggelsesvåben.
- § 114 i om forbud mod at modtage økonomisk støtte fra en terrororganisation.
- § 114 j om forbud mod indrejse og ophold i forbudsbelagte konfliktområder.
- § 136, stk. 2, om forbud mod offentlig billigelse af forbrydelser omfattet af kapitel 12 eller 13 i straffeloven, der omfatter henholdsvis landsforræderi og andre

forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed samt forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme m.v.

- § 136, stk. 3, om forbud mod som led i religiøs oplæring udtrykkeligt at billige handlinger, som er omfattet af straffelovens §§ 114-114 j om terrorisme.

I relation til § 114 j bemærkes, at et område kan være omfattet af indrejse- og opholdsforbuddet, hvis en gruppe eller sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af de ovennævnte terrorbestemmelser i §§ 114, 114 a, 114 b, 114 c eller 114 d i straffeloven, er part i en væbnet konflikt i det pågældende område. Dette forbud gælder ikke for indrejse og ophold, der sker som led i udøvelse af dansk, udenlandsk eller international offentlig tjeneste eller hverv. Endvidere kan der meddeles tilladelse til, at en person indrejser eller opholder sig i et forbudsbelagt område, hvis indreisen eller opholdet har et anerkendelsesværdigt formål. Formålet med § 114 j var at gøre det lettere at straffe personer, der indrejser eller opholder sig i et konfliktområde for at deltage i en væbnet konflikt for eksempelvis en terrororganisation. Er det ved dommen lagt til grund, at dette ikke er tilfældet, finder § 4 a i forældreansvarsloven ikke anvendelse.

Den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for § 4, stk. 1, i forældreansvarsloven betyder, at der indføres en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt ubetinget fængselsstraf eller dømt til anbringelse eller til forvaring for overtrædelse af disse terrorbestemmelser, ikke har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.

I lighed med den gældende formodningsregel vil der også i forhold til den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for formodningsreglen helt undtagelsesvist kunne være situationer, hvor det efter en konkret og dybdegående vurdering findes at være det bedste for det enkelte barn, at barnet har kontakt med en forælder, der er dømt efter de nævnte straffelovsbestemmelser. Ved denne vurdering af barnets bedste inddrages også de forhold, der er lagt vægt på i straffedommen, navnlig grovheden af forbrydelsen, og om der forelå formildende eller skærpene omstændigheder. I forhold til forældre, der er dømt for overtrædelse af terrorbestemmelserne, skal der særligt være fokus på, om dommen indeholder oplysninger m.v., som har betydning for bedømmelsen af forælders evne til at drage omsorg for barnet og for risikoen for, at barnet i sin opvækst udsættes for radikaliserings og ekstremisme.

Endelig skal det sikres, at Danmarks forpligtelser i forhold til barnets bedste og retten til familieliv efter FN's konvention om barnets rettigheder og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention overholdes.

Den foreslåede præcisering i relation til retsfølger efter §§ 68-70 i straffeloven betyder, at bestemmelsen alene omfatter dom til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller §

69 eller til forvaring efter straffelovens § 70. Med dom til anbringelse forstås anbringelsesdomme omfattet af punkt 5.1.1. i Rigsadvokatmeddelelsen om psykisk afvigende kriminelle. Det drejer sig om dømte, der er sindssyge og frembyder en sådan fare for sikkerheden, at de kun bør kunne udskrives på grundlag af en retskendelse, samt dømte, der er sindssyge og fra lægelig side bedømmes som udtalt farlige og derfor frembyder nærliggende risiko for personfarlige handlinger. Derimod omfatter bestemmelsen ikke behandlingsdomme omfattet af meddelelsens punkt 5.1.2., der drejer sig om dom til behandling på psykiatrisk afdeling eller under tilsyn heraf, hvor behandlingsmæssige hensyn træder i forgrunden, og hvor hensynet til sikkerheden ikke er så påtrængende, at domstolskontrol med udskrivning kan anses for påkrævet. Det indgår dog i vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, hvis en forælder er idømt en sådan behandlingsdom.

Den foreslåede præcisering omfatter både domme omfattet af den gældende bestemmelse i § 4 a, stk. 1, og domme omfattet af den foreslåede udvidelse af bestemmelsens anvendelsesområde.

Familieretshusets mulighed efter § 4 a, stk. 2, i forældreansvarsloven for at indhente oplysninger om straffedomme fra Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret) vil også gælde domme, der er omfattet af den foreslåede udvidelse af § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven.

Begrundelsen for forslaget om at udvide anvendelsesområdet for § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven er, at de omhandlede bestemmelser i straffeloven vedrører terrorhandlinger, der direkte eller indirekte er rettet mod at skade andre mennesker, eller drejer om billigelse af terrorisme. De omhandlede handlinger skaber i lighed med de handlinger, der er omfattet af den gældende formodningsregel, tvivl om, hvorvidt den pågældende forælder er egnet til at drage omsorg for et barn, herunder beskytte barnet mod radikaliserings og ekstremisme, og dermed om det er bedst for barnet at have kontakt med den pågældende forælder. Der bør derfor også i forhold til disse bestemmelser være en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt straf m.v. efter de omhandlede bestemmelser, ikke har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.

Begrundelsen for forslaget om at præcisere bestemmelsens anvendelsesområde i relation til retsfølger efter §§ 68-70 i straffeloven sådan, at den alene omfatter dom til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller § 69 eller til forvaring efter straffelovens § 70, er, at efter forarbejderne til § 4 a, af, at bestemmelsen alene skal finde anvendelse ved ubetinget fængselsstraf eller ved dom til en anden retsfølge efter straffelovens §§ 68-70, der omfatter forvaring og andre foranstaltninger, herunder anbringelse i institution. Det var således ikke hensigten, at bestemmelsen skulle omfatte retsfølger, der ikke medfører frihedsberøvelse.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2020.

Ikrafttrædelsesbestemmelsen indebærer, at loven også vil finde anvendelse på sager efter forældreansvarsloven, som Familieretshuset og familieretten har under behandling ved lovens ikrafttræden, og som afgøres efter ikrafttrædelsestidspunktet. Endvidere indebærer bestemmelsen, at loven også vil finde anvendelse i forhold til straffedomme, der er afsagt inden ikrafttrædelsen.

Til § 3

Det foreslås, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland, men at den ved kongelig anordning kan sættes helt eller delvist i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Det fremgår af § 49 i forældreansvarsloven, at loven ved kongelig anordning kan sættes helt eller delvist i kraft for Grønland og Færøerne med de ændringer, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger. Det foreslås, at nærværende lov ikke kan sættes i kraft for Færøerne, da de færøske myndigheder har overtaget sagsområdet person-, familie- og arveret, herunder forældreansvarslovgivningen.

Forældreansvarsloven er ved kongelig anordning nr. 680 af 6. juni 2016 sat i kraft for Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 776 af 7. august 2019, foretages følgende ændring:

§ 4 a. Er en part idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for incest, jf. § 210 i straffeloven, en seksualforbrydelse, jf. 24. kapitel i straffeloven, dog undtaget overtrædelser omfattet af § 228 i straffeloven, manddrab, jf. § 237 i straffeloven, grov vold, jf. §§ 245 og 246 i straffeloven, omskæring af kvinder, jf. § 245 a i straffeloven, eller menneskehandel, jf. § 262 a i straffeloven, kan der ikke, medmindre det er bedst for barnet, træffes afgørelse om følgende:

- 1) At parten har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet efter § 11, § 13, stk. 2, § 14, § 15, stk. 2 eller 3, eller §§ 15 a eller 26-28.
- 2) At barnet har bopæl hos parten efter § 17, stk. 1, eller § 26.
- 3) At barnet har samvær eller anden kontakt med parten efter §§ 20-21, 22, 29 eller 29 a.

Stk. 2. Familieretshuset kan, hvis der foreligger mistanke om, at en part er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for kriminalitet omfattet af stk. 1, indhente oplysninger herom fra Det Centrale Kriminalregister.

1. I § 4 a, stk. 1, ændres »en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for incest, jf. § 210 i straffeloven, en seksualforbrydelse, jf. 24. kapitel i straffeloven, dog undtaget overtrædelser omfattet af § 228 i straffeloven, manddrab, jf. § 237 i straffeloven, grov vold, jf. §§ 245 og 246 i straffeloven, omskæring af kvinder, jf. § 245 a i straffeloven, eller menneskehandel, jf. § 262 a i straffeloven« til: »dømt til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller § 69 eller til forvaring efter straffelovens § 70 for overtrædelse af straffelovens §§ 101 a, 114, 114 a, 114 b, 114 c, 114 d, 114 e, 114 f, 114 g, 114 h, § 114 i, § 114 j, § 136, stk. 2, § 136, stk. 3, for så vidt angår billigelse af handlinger omfattet af straffelovens §§ 114-114 j, § 210, kapitel 24 bortset fra § 228, §§ 237, 245, 245 a, 246 eller 262 a«.